

Μια πρωτοβυζαντινή έπαυλη στο Παλαιόκαστρο αποκαλύπτει τα ψηφιδωτά της

/ [Παιδεία και Πολιτισμός](#)

Τέσσερα δωμάτια με ψηφιδωτά δάπεδα διέθετε η πρωτοβυζαντινή έπαυλη που βρίσκεται στο [Παλαιόκαστρο](#) Ωραιοκάστρου, ο κεντρικός πυρήνας της οποίας είχε ανασκαφεί τη δεκαετία του '90 και από το 2015 οι ανασκαφικές εργασίες συνεχίζονται. Η Εφορεία Αρχαιοτήτων Περιφέρειας Θεσσαλονίκης σήμερα δραστηριοποιείται σε οικοδομικό τετράγωνο δυτικά του κεντρικού πυρήνα της έπαυλης, αφού το 2023 η ανασκαφή επεκτάθηκε στην οδό Στανίση, ενώ το 2024 πραγματοποιήθηκε η ενοποίηση της οδού, με το υπό ανασκαφή οικόπεδο.

Σύμφωνα με την ανακοίνωση της προϊσταμένης της ΕΦΑ Περιφέρειας Θεσσαλονίκης Μαρίζας Τσιάπαλη και της αρχαιολόγου Αθηνάς Τοκμακίδου στην 37η Επιστημονική Συνάντηση για το αρχαιολογικό έργο στην Μακεδονία και τη Θράκη, κατά τη διάρκεια της νεότερης ανασκαφής, αποκαλύφθηκε ο τοίχος που οριοθετεί τους χώρους της παλιάς ανασκαμμένης έπαυλης στα δυτικά, που διακλαδίζεται προς τα ανατολικά σε μικρότερους κάθετους σε αυτόν, ενώ σώζονται και τρία θυραία ανοίγματα, που αντιστοιχούν στα δύο δυτικά δωμάτια

και στη στοά του περιστυλίου.

«Στα βόρεια του ανασκαπτόμενου χώρου εντοπίστηκε μία αψιδωτή αίθουσα. Είναι δομημένη κατά τον ίδιο τρόπο με τις υπόλοιπες τοιχοποιίες της έπαυλης. Εξωτερικά ήτανε επιχρισμένη με κονίαμα. Το μέγιστο στο σωζόμενο πλάτος της είναι ένα μέτρο, η διάμετρος της κόγχης είναι 3,80 και το σωζόμενο ύψος της περίπου δύο μέτρα», ανακοίνωσαν οι κ. Τσιάπαλη και Τοκμακίδου, για να συμπληρώσουν ότι «στο ύψος της προεξοχής του βόρειου και νότιου τοίχου εσωτερικά, σχηματίζεται από ένας πεσσός πλάτους 26 εκ., χρισμένος με εναλλασσόμενες στρώσεις πλίνθων και κονιάματος, που θεμελιώνεται σε βάθος 3,16 μέτρων».

Όπως τόνισαν επίσης, εσωτερικά η αψιδωτή αίθουσα ήταν επιχρισμένη με απεικόνιση επαναλαμβανόμενων θωρακίων που μιμούνται ορθομαρμάρωση υπόλευκου χρώματος, ενώ σήμερα σώζεται τμήμα θωρακίου, διαστάσεων 90 επί 43 εκατοστών. Μάλιστα, σε βάθος 2,70 μέτρων περίπου, αποκαλύπτεται αποσπασματικά -και σε κακή κατάσταση διατήρησης- ένα δεύτερο νεότερο στρώμα επιχρίσματος κοκκινωπού χρώματος, πάνω σε υπόστρωμα κονιάματος, το οποίο ήταν διακοσμημένο με ταινίες λευκού και κίτρινου χρώματος. «Ίχνη διακόσμου σώζονται χαμηλά στον τοίχο, όπου εκατέρωθεν του θυραίου ανοίγματός του, απεικονίζονται φυτικά μοτίβα σε πρασινωπό και ανοιχτό κοκκινωπό χρώμα. Η αψιδωτή αίθουσα αποτελεί προγενέστερη οικοδομική φάση, πιθανόν του 4ου αιώνα, λόγω της διεύθυνσής της, αλλά και από το ότι υπέστη καταστροφή από τον βασικό τοίχο της έπαυλης», εξήγησαν.

Κατά την ανασκαφή του νότιου τμήματος του διαδρόμου, μετά την απομάκρυνση της περίφραξης, αποκαλύφθηκε πύσχημη κατασκευή, της οποίας η είσοδος καλύπτεται με πήλινο δάπεδο μήκους 1,95 και πλάτους 1,22 μέτρων. «Σώζονται λίγες πήλινες πλάκες σε βάθος δύο μέτρων περίπου και τα αποτυπώματά τους στο κονίαμα, με έντονα ίχνη καύσης», επισήμαναν, για να συμπληρώσουν ότι «νότια της εισόδου εμφανίστηκε μαρμαρίνος ολόγλυφος αγωγός με αποσπασματικά σωζόμενα όρθια τοιχώματα ύψους περίπου 20 εκ., που διέρχεται σε μήκος 1,20 και κάνει γωνία», ενώ στο ανατολικό άκρο του αγωγού, ανοίχτηκε τετράγωνη οπή στον τοίχο, η οποία εκτιμάται ότι χρησίμευε για την απορροή υδάτων στον αγωγό. «Η κατασκευή φαίνεται ότι είναι σύγχρονη της επέκτασης της έπαυλης, καθώς εγκιβωτίζεται στις τοιχοποιίες της και πρέπει να σχετίζεται με τη λουτρική εγκατάσταση που υπάρχει στα νότια της παλιά ανασκαμμένης έπαυλης και βρίσκεται τώρα κάτω από τις πολυκατοικίες οι οποίες ανεγέρθηκαν», πρόσθεσαν.

Συνεχίζουν να έρχονται στο φως δωμάτια της έπαυλης με ψηφιδωτά

δάπεδα

Όταν η ανασκαφική έρευνα προχώρησε δυτικότερα, εντοπίστηκαν ψηφιδωτά δάπεδα σε βάθος 2,20 μέτρων, που αποτελούν συνέχεια των δαπέδων που ανασκάφηκαν παλαιότερα, τόσο στην επέκταση όσο και στην κεντρική έπαυλη. Μάλιστα, περιμετρικά και πάνω από τα δάπεδα, σώζονται τμήματα τοίχων της έπαυλης.

Στο ένα δωμάτιο, αρκετά μεγάλο τμήμα του ψηφιδωτού δαπέδου είναι κατεστραμμένο και σώζεται το πλαίσίό του. «Στη βόρεια πλευρά σε ζώνη λευκού χρώματος, σχηματίζονται συνεχόμενα τρίγωνα κόκκινου χρώματος. Εσωτερικά το πλαίσιο κοσμεύεται με δύο ζώνες κιτρινωπού χρώματος εντός μπλε γραμμών, στο εσωτερικό επαναλαμβάνεται το μοτίβο που ο αλυσοειδής πλοχμός σχηματίζει αγκυλωτό σταυρό, οι κεραίες του οποίου περιελίσσονται σε μαιανδροειδή διάταξη. Παράλληλα εναλλάσσονται διάχωρα που απεικονίζουν γεωμετρικά σχέδια», σημείωσαν, λέγοντας ότι το καλύτερο σωζόμενο είναι αυτό με μαιανδροειδή διάταξη στο οποίο σχηματίζονται αγκυλωτοί σταυροί εναλλάξ, με προοπτικά αποδοσμένα τετράγωνα.

Αντίστοιχα, και στα υπόλοιπα δωμάτια σώζονται τμήματα του ψηφιδωτού δαπέδου, που στη μία περίπτωση εναλλάσσονται ορθογώνια διάχωρα -που εσωκλείουν επάλληλους ρόμβους εντός των οποίων εγγράφεται κύκλος, με τετράγωνα διάχωρα -στα οποία απεικονίζονται διάφορα μοτίβα όπως ζατρίκιο, ζιγκζαγκωτό σχέδιο ή δύο ανεστραμμένα τρίγωνα. Αλλού επαναλαμβάνεται το μοτίβο του εξαγώνου που περιβάλλεται από έξι τετράγωνα τα οποία εναλλάσσονται με έξι τρίγωνα. Σε άλλο σημείο απεικονίζεται ο κόμπος του Σολομώντα και αλλού ένα προοπτικά αποδοσμένο τετράγωνο. Στο σημείο όπου συμπλεκόμενα οκτάγωνα σχηματίζουν τετράγωνα στο κέντρο τους, αυτά κοσμούνται με μικρότερα τετράγωνα. Το περίγραμμα των σχημάτων ορίζεται με μαύρες ψηφίδες, ενώ το εσωτερικό τους αποδίδεται με μονοχρωμία, με κόκκινες, κίτρινες και λευκές ψηφίδες.

Όσο για το τελευταίο δωμάτιο, που ορίζεται σε τρία διάχωρα, το ένα από αυτά οριοθετείται περιμετρικά από πλαίσιο, που αποτελείται από τρεις ζώνες. «Από έξω προς τα μέσα η πρώτη είναι αδιακόσμητη λευκού χρώματος, η δεύτερη κοσμεύεται με ζατρίκιο σε ρόδινο, κίτρινο και λευκό χρώμα και η τρίτη είναι πάλι φαρδιά, αδιακόσμητη, λευκού χρώματος και περιβάλλεται από δύο στενές λωρίδες σκούρου μπλε χρώματος», επισημαίνουν οι κ. Τσιάπαλη και Τοκμακίδου, λέγοντας πως η διάταξη των μοτίβων είναι επαναλαμβανόμενη και κυριαρχεί ο αλυσοειδής πλοχμός, ο οποίος περιελίσσεται σε μαιανδροειδή διάταξη που συγχρόνως

περιτρέπει όλα τα σχηματιζόμενα τετράγωνα, τα οποία κοσμούνται με πανομοιότυπο μοτίβο.

«Τα ευρήματα της ανασκαφής είναι περιορισμένα, η κεραμική περιλαμβάνει τμήματα πίθων και αγγείων, πολλά τμήματα λυχναριών, σπονδύλια ενώ βρέθηκαν αρκετά σπαράγματα τοιχογραφιών, γυάλινα θραύσματα και πέντε νομίσματα: Ένα δεκαεξανούμιο εποχής Ιουστινιανού, τρία δεκανούμια Ιουστίνου Β΄ κι ένα νόμισμα Μανουήλ Α΄ Κομνηνού, όλα νομισματοκοπείου Θεσσαλονίκης», κατέληξαν και ευχήθηκαν η ανασκαφική έρευνα που συνεχίζεται, να φέρει στο φως νέα δεδομένα που θα συμπληρώσουν τις γνώσεις όλων μας για την έπαυλη.

(Πηγή: ΑΠΕ-ΜΠΕ)